

3.Hafta

İmanın güzellikleri ve 5 Nokta (23.Söz-İman ilminin üstünlüğü)

Yirmi Üçüncü Söz

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ﴿٦٠﴾ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ ﴿٦١﴾ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

("And olsun ki, Biz insanı en güzel bir şekilde yarattık. Sonra da onu en aşağı seviyeye indirdik-ancak iman eden ve güzel işler yapanlar müstesna." Tîn Sûresi, 95:4-6.)

İmanın binler mehasininden yalnız beşini **beş nokta** içinde beyan ederiz.

Birinci Nokta

İnsan, nur-u iman ile a'lâ-yı illiyyîne çıkar, cennete lâıyk bir kıymet alır. Ve zulmet-i küfür ile esfel-i safilîne düşer, cehenneme ehil (olacak) bir vaziyete girer. Çünkü iman, insanı Sâni'-i Zülcelal'ine nisbet ediyor; iman, bir intisaptır. Öyle ise insan, iman ile insanda tezahür eden sanat-ı İlahiye ve nukuş-u esma-i Rabbanîye itibarıyla bir kıymet alır. Küfür, o nisbeti kateder. O kat'dan sanat-ı Rabbanîye gizlenir. Kıymeti dahi yalnız madde itibarıyla olur.

Madde ise hem fâniye hem zâile hem muvakkat bir hayat-ı hayvanî olduğundan kıymeti hiç hükmündedir. Bu sırrı bir temsil ile beyan edeceğiz. Mesela, insanların sanatları içinde nasıl ki maddenin kıymeti ile sanatın kıymeti ayrı ayrıdır. Bazen müsvi bazen madde daha kıymetli bazen oluyor ki beş kuruşluk demir gibi bir maddede beş liralık bir sanat bulunuyor. Belki bazen, antika olan bir sanat, bir milyon kıymeti aldığı halde, maddesi beş kuruşa da değmiyor. İşte öyle antika bir sanat, antikacıların çarşısına gidilse hârika-pîşe ve pek eski hünerver sanatkârına nisbet ederek o sanatkârı yâd etmekle ve o sanatla teşhir edilse bir milyon fiyatla satılır. Eğer kaba demirciler çarşısına gidilse beş kuruşluk bir demir pahasına alınabilir.

İşte insan, Cenab-ı Hakk'ın böyle antika bir sanattır ve en nazik ve nâzenin bir mu'cize-i kudretidir ki insanı, bütün esmasının cilvesine mazhar ve nakışlarına medar ve kâinata bir misal-i musağğar suretinde yaratmıştır. Eğer nur-u iman, içine girse üstündeki bütün manidar nakışlar, o ışıkla okunur. O mü'min, şuur ile okur ve o intisapla okutur. Yani "Sâni'-i Zülcelal'in masnuuyum, mahlukuyum, rahmet ve keremine mazharım." gibi manalarla insandaki sanat-ı Rabbanîye tezahür eder. Demek Sâni'ine intisaptan ibaret olan iman, insandaki bütün âsâr-ı sanatı izhar eder. İnsanın kıymeti, o sanat-ı Rabbanîyeye göre olur ve âyine-i Samedaniye itibarıyla. O halde şu ehemmiyetsiz olan insan, şu itibarla bütün mahlukat üstünde bir muhatab-ı İlahî ve cennete lâıyk bir misafir-i Rabbanî olur.

Eğer kat'-ı intisaptan ibaret olan küfür, insanın içine girse o vakit bütün o manidar nukuş-u esma-i İlahiye karanlığa düşer, okunmaz. Zira Sâni' unutulsa Sâni'e müteveccih manevî cihetler de anlaşılmaz. Âdeta baş aşağı düşer. O manidar âlî sanatların ve manevî âlî nakışların çoğu gizlenir. Bâki kalan ve göz ile görülen bir kısmı ise süflî esbaba ve tabiata ve tesadüfe verilip nihayet sukut eder. Her biri birer parlak elmas iken birer sönük şişe olurlar. Ehemmiyeti yalnız madde-i hayvaniyeye bakar. Maddenin gayesi ve meyvesi ise –dediğimiz gibi– kısacık bir ömürde hayvanatın en âcizi ve en muhtacı ve en kederlisi olduğu bir halde yalnız cüz'î bir hayat geçirmektir. Sonra tefessüh eder, gider. İşte küfür, böyle mahiyet-i insaniyeyi yıkar, elmastan kömüre kalbeder.

İkinci Nokta

İman nasıl ki bir nurdur, insanı ışıklandırıyor, üstünde yazılan bütün mektubat-ı Samedaniyeyi okutturuyor. Öyle de kâinatı dahi ışıklandırıyor. Zaman-ı mazi ve müstakbeli, zulümatı kurtarıyor. Şu sırrı, bir vakıada

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ ("Allah, iman edenlerin dostu ve yardımcısıdır; onları inkâr karanlıklarından kurtarıp hidayet nuruna kavuşturur." Bakara Sûresi, 2:257.) âyet-i kerîmesinin bir sırrına dair gördüğüm bir temsil ile beyan ederiz.

Şöyle ki: Bir vakıa-i hayaliyede gördüm ki iki yüksek dağ var, birbirine mukabil. Üstünde dehşetli bir köprü kurulmuş. Köprünün altında pek derin bir dere... Ben o köprünün üstünde bulunuyorum. Dünyayı da her tarafı karanlık, kesif bir zulümat istila etmişti. Ben sağ tarafıma baktım, nihaysiz bir zulümat içinde bir mezar-ı ekber gördüm, yani tahayyül ettim. Sol tarafıma baktım, müthiş zulümat dalgaları içinde azim fırtınalar, dağdağalar, dâhiyeler hazırlandığını görüyor gibi oldum. Köprünün altına baktım, gayet derin bir uçurum görüyorum zannettim. Bu müthiş zulümata karşı sönük bir cep fenerim vardı. Onu istimal ettim, yarım yamalak ışığıyla baktım. Pek müthiş bir vaziyet bana göründü. Hattâ önümdeki köprünün başında ve etrafında öyle müthiş ejderhalar, arslanlar, canavarlar göründü ki "Keşke bu cep fenerim olmasa idi, bu dehşetleri görmese idim." dedim. O feneri hangi tarafa çevirdim ise öyle dehşetler aldım. "Eyvah! Şu fener, başıma beladır." dedim.

Ondan kızdım, o cep fenerini yere çarptım, kırdım. Güya onun kırılması, dünyayı ışıklandıran büyük elektrik lambasının düğmesine dokundum gibi birden o zulümat boşandı. Her taraf o lambanın nuru ile doldu. Her şeyin hakikatini gösterdi. Baktım ki o gördüğüm köprü, gayet muntazam yerde, ova içinde bir caddedir. Ve sağ tarafımda gördüğüm mezar-ı ekber; baştan başa güzel, yeşil bahçelerle nurani insanların taht-ı riyasetinde ibadet ve hizmet ve sohbet ve zikir meclisleri olduğunu fark ettim. Ve sol tarafımda, fırtınalı, dağdağalı zannettiğim uçurumlar, şâhikalar ise süslü, sevimli cazibedar olan dağların arkalarında azîm bir ziyafetgâh, güzel bir seyrangâh, yüksek bir nüzhetgâh bulunduğunu hayal meyal gördüm. Ve o müthiş canavarlar, ejderhalar zannettiğim mahluklar ise munis deve, öküz, koyun, keçi gibi hayvanat-ı ehliye olduğunu gördüm. "Elhamdülillahi alâ nuri'l-iman" diyerek **اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا** ("Allah, iman edenlerin dostu ve yardımcısıdır; onları inkâr karanlıklarından kurtarıp hidayet nuruna kavuşturur." Bakara Sûresi, 2:257.) âyet-i kerîmesini okudum, o vakiadan ayıldım.

İşte o iki dağ; mebde-i hayat, âhir-i hayat yani âlem-i arz ve âlem-i berzahdır. O köprü ise hayat yoludur. O sağ taraf ise geçmiş zamandır. Sol taraf ise istikbaldir. O cep feneri ise hodbin ve bildiğine itimat eden ve vahy-i semavîyi dinlemeyen enaniyet-i insaniyedir. O canavarlar zannolunan şeyler ise âlemin hâdisatı ve acib mahlukatıdır. İşte enaniyetine itimat eden, zulümat-ı gaflete düşen, dalalet karanlığına müptela olan adam; o vakiada evvelki halime benzer ki o cep feneri hükmünde nâkis ve dalalet-âlûd malûmat ile zaman-ı maziye, bir mezar-ı ekber suretinde ve adem-âlûd bir zulümat içinde görüyor. İstikbali, gayet fırtınalı ve tesadüfe bağlı bir vahşetgâh gösterir. Hem her birisi, bir Hâkîm-i Rahîm'in birer memur-u muşahharı olan hâdisat ve mevcudatı, muzır birer canavar hükmünde bildirir, **وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ** ("İnkâr edenlerin dostu ise tâğutlarıdır; onları iman nurundan mahrum bırakıp inkâr karanlıklarına sürüklerler." Bakara Sûresi, 2:257.) hükmüne mazhar eder.

Eğer hidayet-i ilâhiye yetişse, iman kalbine girse, nefsin firavuniyeti kırılrsa, Kitabullah'ı dinlese, o vakiada ikinci halime benzeyecek. O vakit birden kâinat bir gündüz rengini alır, nur-u ilahî ile dolar.

Âlem **أَنَّ اللَّهَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ** ("Allah göklerin ve yerin nurudur." Nur Sûresi, 24:35.) âyetini okur. O vakit zaman-ı mazi, bir mezar-ı ekber değil, belki her bir asrı bir nebinin veya evliyanın taht-ı riyasetinde, vazife-i ubudiyeti ifa eden ervah-ı safiye cemaatlerinin vazife-i hayatlarını bitirmekle "Allahu ekber" diyerek makam-ı âliyye uçmalarını ve müstakbel tarafına geçmelerini kalp gözü ile görür. Sol tarafına bakar ki dağlar-misal bazı inkılabat-ı berzahîye ve uhrevîye arkalarında cennetin bağlarındaki saadet saraylarında kurulmuş bir ziyafet-i Rahmaniyyeyi o nur-u iman ile uzaktan uzağa fark eder. Ve fırtına ve zelzele, taun gibi hâdiseleri, birer musahhar memur bilir. Bahar fırtınası ve yağmur gibi hâdisatı; sureten haşin, manen çok latîf hikmetlere medar görüyor. Hattâ mevdi, hayat-ı ebediyenin mukaddimesi ve kabri, saadet-i ebediyenin kapısı görüyor. Daha sair cihetleri sen kıyas eyle. Hakikati temsile tatbik et.

Üçüncü Nokta

İman, hem nurdur hem kuvvettir. Evet, hakiki imanı elde eden adam, kâinata meydan okuyabilir ve imanın kuvvetine göre hâdisatın tazyikatından kurtulabilir. **تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ** Tevekkeltü alâllah der, sefine-i hayatta kemal-i emniyetle hâdisatın dağlarvari dalgaları içinde seyran eder. Bütün ağırlıklarını Kadîr-i Mutlak'ın yed-i kudretine emanet eder, rahatla dünyadan geçer, berzahta istirahat eder. Sonra saadet-i ebediyeye girmek için cennete uçabilir. Yoksa tevekkül etmezse dünyanın ağırlıkları uçmasına değil, belki esfel-i safilîne çeker. **Demek iman tevhidî, tevhid teslimî, teslim tevekkülü, tevekkül saadet-i dâireyni iktiza eder.** Fakat yanlış anlama! Tevekkül, esbabı bütün bütün reddetmek değildir. Belki esbabı, dest-i kudretin perdesi bilip riayet ederek esbaba teşebbüs ise bir nevi dua-i fiilî telakki ederek müsebbebatı, yalnız Cenab-ı Hak'tan istemek ve neticeleri ondan bilmek ve ona minnettar olmaktan ibarettir.

Tevekkül eden ve etmeyen misalleri, şu hikâyeye benzer:

Vaktiyle iki adam, hem bellerine hem başlarına ağır yükler yüklenip büyük bir sefineye bir bilet alıp girdiler. Birisi, girer girmez yükünü gemiye bırakıp üstünde oturup nezaret eder. Diğeri hem ahmak hem mağrur olduğundan yükünü yere bırakmıyor. Ona denildi:

-“Ağır yükünü gemiye bırakıp rahat et.” O dedi:

-“Yok, ben bırakmayacağım. Belki zayı olur. Ben kuvvetliyim. Malımı, belimde ve başımda muhafaza edeceğim.”

Yine ona denildi:

-“Bizi ve sizi kaldıran şu emniyetli sefine-i sultaniye daha kuvvetlidir, daha ziyade iyi muhafaza eder. Belki başın döner, yükün ile beraber denize düşersin. Hem gittikçe kuvvetten düşersin. Şu bükülmüş belin, şu akılsız başın gittikçe ağırlaşan şu yüklere tâkat getiremeyecek. Kaptan dahi eğer seni bu halde görse ya divanedir diye seni tard edecek ya haindir, gemimizi ittiham ediyor, bizimle istihza ediyor, hapsedilsin, diye emredecektir. Hem herkese maskara olursun.

Çünkü ehl-i dikkat nazarında, zaafî gösteren tekebbürün ile aczi gösteren gururun ile riyayı ve zilleti gösteren tasannuun ile kendini halka mudhike yaptın. Herkes sana gülüyor.” denildikten sonra o bîçarenin akli başına geldi. Yükünü yere koydu, üstünde oturdu. “Oh! Allah senden razı olsun. Zahmetten, hapisten, maskaralıktan kurtuldum.” dedi.

İşte ey tevekkülsüz insan! Sen de bu adam gibi aklını başına al, tevekkül et. Tâ bütün kâinatın dilenciliğinden ve her hâdisenin karşısında titremekten ve hodfüruşluktan ve maskaralıktan ve şakavet-i uhreviyeden ve tazyikat-ı dünyeviye hapsinden kurtulasın.

Dördüncü Nokta

İman, insanı insan eder. Belki insanı sultan eder. Öyle ise insanın vazife-i asliyesi, iman ve duadır. Küfür, insanı gayet âciz bir canavar hayvan eder. Şu meselenin binler delillerinden yalnız hayvan ve insanın dünyaya gelmelerindeki farkları, o meseleye vâzih bir delildir ve bir bürhan-ı kâtî'dir. Evet insanîyet, iman ile insanîyet olduğunu insan ile hayvanın dünyaya gelişindeki farkları gösterir. Çünkü hayvan dünyaya geldiği vakit âdeta başka bir âlemde tekemmül etmiş gibi istidadına göre mükemmel olarak gelir, yani gönderilir. Ya iki saatte ya iki günde veya iki ayda, bütün şerait-i hayatiyesini ve kâinatla olan münasebetini ve kavanin-i hayatını öğrenir, meleke sahibi olur. İnsanın yirmi senede kazandığı iktidar-ı hayatiyeyi ve meleke-i ameliyeyi, yirmi günde serçe ve arı gibi bir hayvan tahsil eder, yani ona ilham olunur. Demek hayvanın vazife-i asliyesi taallümle tekemmül etmek değildir ve marifet kesbetmekle terakki etmek değildir ve aczini göstermekle meded istemek, dua etmek değildir. Belki vazifesi istidadına göre taammüldür, amel etmektir, ubudiyet-i fiiliyedir.

İnsan ise dünyaya gelişinde her şeyi öğrenmeye muhtaç ve hayat kanunlarına cahil, hattâ yirmi senede tamamen şerait-i hayatı öğrenemiyor. Belki âhir-i ömrüne kadar öğrenmeye muhtaç, hem gayet âciz ve zayıf bir surette dünyaya gönderilip bir iki senede ancak ayağa kalkabiliyor. On beş senede ancak zarar ve menfaati fark eder. Hayat-ı beşeriyenin muavenetiyle ancak menfaatlerini celb ve zararlardan sakınabilir.

Demek ki insanın vazife-i fitriyesi; taallümle tekemmüldür, dua ile ubudiyettir. Yani “Kimin merhametiyle böyle hakîmane idare olunuyorum? Kimin keremiyle böyle müşfikane terbiye olunuyorum? Nasıl birisinin lütuflarıyla böyle nâzeninane besleniyorum ve idare ediliyorum?” bilmektir. Ve binden ancak birisine eli yetişemediği hâcatına dair Kâdiyü'l-Hâcat'a lisan-ı acz ve fakr ile yalvarmaktır ve istemek ve dua etmektir. Yani aczin ve fakrın cenahlarıyla makam-ı a'lâ-yı ubudiyete uçmaktır. Demek insan, bu âleme ilim ve dua vasıtasıyla tekemmül etmek için gelmiştir. Mahiyet ve istidat itibarıyla her şey ilme bağlıdır. Ve bütün ulûm-u hakikiyenin esası ve madeni ve nuru ve ruhu, marifetullahtır ve onun üssü'l-esası da iman-ı billahtır.

Hem insan, nihayetsiz acziyle nihayetsiz beliyata maruz ve hadsiz a'danın hücumuna müptela ve nihayetsiz fakrıyla beraber nihayetsiz hâcata giriftar ve nihayetsiz metalibe muhtaç olduğundan vazife-i asliye-i fitriyesi, imandan sonra duadır. Dua ise esas-ı ubudiyettir. Nasıl bir çocuk, eli yetişmediği bir meramını, bir arzusunu elde etmek için ya ağlar ya ister. Yani ya fiilî ya kavli lisan-ı acziyle bir dua eder, maksuduna muvaffak olur. Öyle de insan bütün zihayat âlemi içinde nazik, nâzenin, nazdar bir çocuk hükmündedir. Rahmanu'r-Rahîm'in dergâhında ya zaaf ve acziyle ağlamak veya fakr ve ihtiyacıyla dua etmek gerektir. Tâ ki makasidî ona musahhar olsun veya teshirin şükrünü eda etsin. Yoksa bir sinekten vaveylâ eden ahmak ve haylaz bir çocuk gibi, ben kuvvetimle bu –kabil-i teshir olmayan ve bin derece ondan kuvvetli olan– acib şeyleri teshir ediyorum ve fikir ve tedbirimle kendime itaat ettiriyorum, deyip küfran-ı nimete sapmak, insanîyetin fitrat-ı asliyesine zıt olduğu gibi, şiddetli bir azaba kendini müstahak eder.

Beşinci Nokta

İman, duayı bir vesile-i kat'îye olarak iktiza ettiği ve fitrat-ı insaniye, onu şiddetle istediği gibi; Cenab-ı Hak dahi **قُلْ** **أَدْعُوْنِي** “Duanız olmazsa ne ehemmiyetiniz var?” mealinde ferman ediyor. Hem **قُلْ** **أَسْتَجِبْ لَكُمْ** (“Bana dua edin, size cevap vereyim.” Mü'min Sûresi, 40:60.) emrediyor.

Eğer desen: “Birçok defa dua ediyoruz, kabul olmuyor. Halbuki âyet umumîdir, her duaya cevap var ifade ediyor.”

Elcevap: Cevap vermek ayrıdır, kabul etmek ayrıdır. Her dua için cevap vermek var; fakat kabul etmek, hem aynı matlubu vermek Cenab-ı Hakk'ın hikmetine tabidir. Mesela, hasta bir çocuk çağırır: “Yâ Hekim! Bana bak.” Hekim: “Lebbeyk” der, “Ne istersin?” cevap verir. Çocuk: “Şu ilacı ver bana” der. Hekim ise ya aynen istediğini verir, yahut onun maslahatına binaen ondan daha iyisini verir, yahut hastalığına zarar olduğunu bilir, hiç vermez. İşte Cenab-ı Hak, Hakîm-i Mutlak hazır nâzir olduğu için abdin duasına cevap verir. Vahşet ve kimsesizlik dehşetini, huzuruyla ve cevabıyla ünsiyete çevirir. Fakat insanın heva-perestane ve heveskârane tahakkümüyle değil, belki hikmet-i Rabbanîyenin iktizasıyla ya matlubunu veya daha evlâsını verir veya hiç vermez.

Hem dua bir ubudiyettir. Ubudiyet ise semeratı uhreviyedir. Dünyevî maksatlar ise o nevi dua ve ibadetin vakitleridir. O maksatlar, gayeleri değil. Mesela, yağmur namazı ve duası bir ibadettir. Yağmursuzluk, o ibadetin vaktidir.

Yoksa o ibadet ve o dua, yağmuru getirmek için değildir. Eğer sırf o niyet ile olsa o dua, o ibadet hâlis olmadığından kabule lâıyk olmaz. Nasıl ki güneşin gurûbu, akşam namazının vaktidir. Hem güneşin ve ayın tutulmaları, kûsuf ve husuf namazları denilen iki ibadet-i mahsusanın vakitleridir. Yani gece ve gündüzün nurani âyetlerinin nikablanmasıyla bir azamet-i İlahiyeyi ilana medar olduğundan, Cenab-ı Hak ibadını o vakitte bir nevi ibadete davet eder. Yoksa o namaz, açılması ve ne kadar devam etmesi, müneccim hesabıyla muayyen olan ay ve güneşin husuf ve kûsufalarının inkişafı için değildir. Aynı onun gibi yağmursuzluk dahi yağmur namazının vaktidir. Ve beliyelerin istilası ve muzır şeylerin tasallutu, bazı duaların evkat-ı mahsusalarıdır ki insan o vakitlerde aczini anlar, dua ile niyaz ile Kadîr-i Mutlak'ın dergâhına iltica eder.

Eğer dua çok edildiği halde beliyeler def'olunmazsa denilmeyecek ki: "Dua kabul olmadı." Belki denilecek ki: "Duanın vakti, kaza olmadı." Eğer Cenab-ı Hak, fazl ve keremiyle belayı ref'etse nurun alâ nur; o vakit dua vakti biter, kaza olur. Demek dua, bir sırr-ı ubudiyettir. Ubudiyet ise hâlisen livechillah olmalı. Yalnız aczini izhar edip dua ile ona iltica etmeli. Rububiyetine karışmamalı. Tedbiri ona bırakmalı. Hikmetine itimat etmeli. Rahmetini ittiham etmemeli. Evet hakikat-i halde âyât-ı beyinatın beyanıyla sabit olan: Bütün mevcudat, her birisi birer mahsus tesbih ve birer hususi ibadet, birer has secde ettikleri gibi bütün kâinattan dergâh-ı İlahiyeye giden, bir duadır. Ya istidat lisaniyladır. Bütün nebatatın duaları gibi ki her biri lisan-ı istidadiyla Feyyaz-ı Mutlak'tan bir suret talep ediyorlar ve esmasına bir mazhariyet-i münkeşife istiyorlar.

Veya ihtiyac-ı fitrî lisaniyladır. Bütün zîhayatın, iktidarları dâhilinde olmayan hâcat-ı zaruriyeleri için dualarıdır ki her birisi o ihtiyac-ı fitrî lisaniyla Cevvad-ı Mutlak'tan idame-i hayatları için bir nevi rızık hükmünde bazı metalibi istiyorlar. Veya lisan-ı ıztırarıyla bir duadır ki muztar kalan her bir zîruh; kat'î bir iltica ile dua eder, bir hâmi-i meçhulüne iltica eder, belki Rabb-i Rahîm'ine teveccüh eder. Bu üç nevi dua, bir mani olmazsa daima makbuldür. Dördüncü nevi ki, en meşhurdur, bizim duamızdır. Bu da iki kısımdır: Biri, fiilî ve halî; diğeri, kalbî ve kâlîdir. Mesela, esbaba teşebbüs, bir dua-yı fiilîdir. Esbabın içtimai, müsebbebi icad etmek için değil, belki lisan-ı hal ile müsebbebi Cenab-ı Hak'tan istemek için bir vaziyet-i marziye almaktır. Hattâ çift sürmek hazine-i rahmet kapısını çalmaktır. Bu nevi dua-yı fiilî, Cevvad-ı Mutlak'ın isim ve unvanına müteveccih olduğundan kabule mazhariyeti ekseriyet-i mutlakadır.

İkinci kısım; lisan ile kalp ile dua etmektir. Eli yetişmediği bir kısım metalibi istemektir. Bunun en mühim ciheti, en güzel gayesi, en tatlı meyvesi şudur ki: "Dua eden adam anlar ki birisi var; onun hatrat-ı kalbini işitir, her şeye eli yetişir, her bir arzusunu yerine getirebilir, aczine merhamet eder, fakrına meded eder." İşte ey âciz insan ve ey fakir beşer! Dua gibi hazine-i rahmetin anahtarı ve tükenmez bir kuvvetin medarı olan bir vesileyi elden bırakma, ona yapış, a'lâ-yı illiyîn-i insaniyete çık. Bir sultan gibi bütün kâinatın dualarını kendi duan içine al. Bir abd-i küllî ve bir vekil-i umumî gibi اِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ("Ancak Senden yardım dileriz." Fâtîha Sûresi, 1:5.) de. Kâinatın güzel bir takvimi ol.

İman ilminin Üstünlüğü

Bu asırda, din ve İslâmiyet düşmanları, evvela imânın esaslarını zayıflatmak ve yıkmak plânını, programlarının birinci maddesine koymuşlardır. Husûsan bu yirmi beş sene içinde, tarihte görülmemiş bir halde münâfıkane ve çeşit çeşit maskeler altında imânın erkânına yapılan sû-i kastlar pek dehşetli olmuştur. Çok yıkıcı şekiller tatbik edilmiştir. Halbuki, imânın rûkûnlerinden birisinde hâsıl olacak bir şüphe veya inkâr, dinin teferruâtında yapılan lâkaydıktan pekçok defa daha felâketli ve zararlıdır. Bunun içindir ki, şimdi en mühim iş, taklidî imânı tahkikî imâna çevirerek imânı kuvvetlendirmektir, imânı takviye etmektir, imânı kurtarmaktır. Herşeyden ziyâde imânın esâsâtıyla meşgul olmak, katî bir zarûret ve mübrem bir ihtiyaç, hattâ mecburiyet hâline gelmiştir. Bu, Türkiye'de böyle olduğu gibi, umum İslâm dünyasında da böyledir.

1-Evet, temelleri yıpratılmış bir binânın odalarını tâmir ve tezyine çalışmak, o binânın yıkılmaması için ne derece bir fayda temin edebilir?

2-Köklerinin çürütülmesine çabalanan bir ağacın kurumaması için dal ve yapraklarını ilâçlayarak tedbir almaya çalışmak, o ağacın hayatına bir fayda verebilir mi?

3-İnsan, saray gibi bir binâdır. Temelleri erkân-ı imâniyedir. İnsan bir şeceredir. Kökü esâsât-ı imâniyedir.

İmânın rûkûnlerinden en mühimi, imân-ı billâhtır, Allah'a imândır; sonra nübüvvet ve haşirdir. Bunun için, bir insanın en başta elde etmeye çalıştığı ilim, imân ilmidir. İlimlerin esâsı, ilimlerin şâhi ve padişahi iman ilmidir.

İmân, yalnız icmâlî bir tasdikten ibâret değildir. İmânın çok mertebeleri vardır. Taklidî bir imân, husûsan bu

zamandaki dalâlet, sapkınlık fırtınaları karşısında çabuk söner. Tahkikî imân ise sarsılmaz, sönmez bir kuvvettir.

Tahkikî imânı elde eden bir kimsenin imân ve İslâmiyeti dehşetli dinsizlik kasırgalarına da mâruz kalsa, o kasırgalar bu imân kuvveti karşısında tesirsiz kalmaya mahkûmdur. Tahkikî imânı kazanan bir kimseyi, en dinsiz feylesoflar dahi bir vesvese veya şüpheye düşürmez.